

Ministerieel besluit tot voorlopige bescherming als monument van Woning De Roover-Van Coillie in Schilde ('s Gravenwezel)

DE VLAAMSE MINISTER VAN BUITENLANDS BELEID EN ONROEREND ERFGOED,

Gelet op het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013, artikel 6.1.1, laatst gewijzigd bij het decreet van 4 april 2014;

Gelet op het besluit van de Vlaamse Regering van 25 juli 2014 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering, artikel 6, 1°;

Overwegende dat het waarderend onderzoek, waarvan de resultaten zijn opgenomen in het beschermingsdossier, de erfgoedwaarde van Woning De Roover-Van Coillie aantoonst;

Overwegende dat Woning De Roover-Van Coillie architecturale waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

De gaaf bewaarde Woning De Roover-Van Coillie behoort tot de zeldzame realisaties uit de vroege loopbaan van Jul De Roover, waarin zijn architectuurvisie op het wonen voor het eerst tot uiting komt. Het is een authentiek voorbeeld van de sterke invloed die de eigentijdse Scandinavische architectuur in de jaren 1950 op de Belgische landhuisbouw uitoefende. Huis en tuin bezitten een sterke ensemblewaarde, representatief voor het natuurlijke karakter van de bosrijke, villaparken in landelijk gebied uit de vroege naoorlogse periode.

Architect en interieurontwerper Jul De Roover realiseerde zijn eerder klein, maar kwalitatief hoogstaand oeuvre integraal na de Tweede Wereldoorlog. Hoewel hij niet betrokken was bij vooroorlogse uitbouw van het Antwerpse modernisme, was zijn ontwerpfilosofie geworteld in de progressieve antiburgerlijke idealen van het interbellum. Als bezielend en geëngageerd pedagoog beïnvloedde hij een hele generatie Antwerpse architecten en interieurarchitecten. In zijn visie zijn architectuur en binnenhuisarchitectuur volkomen evenwaardig en onlosmakelijk met elkaar verbonden. De architectuur moet volledig ten dienste staan van de menselijke behoeften, en berusten op een goede verstandhouding tussen architect en opdrachtgever. Het organiseren van de ruimte vormt de basis voor een goede architectuur en planopbouw, en de gevel beoogt de expressie te zijn van de achterliggende ruimten. De vormgeving moet uitgesproken anti-decoratief zijn, en met een minimum aan materiaal een maximum aan effect bereiken. Binnen de constructie is de eigenheid van het materiaal van groot belang. Kleur en textuur zijn onlosmakelijk met elkaar verweven. Kleur wordt gebruikt als compositorisch element om de ruimte te bepalen en om de constructie te benadrukken. In de ruimtelijke organisatie moet een evenwicht nagestreefd worden tussen de rationele functie van het wonen of de materiële dienstbaarheid, en de niet-rationele functie of de psychologische dienstbaarheid.

Woning De Roover-Van Coillie, ontworpen in 1955 en voltooid in 1956, behoort tot het vroege oeuvre van Jul De Roover, wiens carrière pas na de Tweede Wereldoorlog van start ging. Tijdens de vroege jaren 1950 werkte hij sporadisch onder leiding van zijn schoonbroer Renaat Braem, mee aan projecten als de woning Brauns in Kraainem, de dubbelwoning De Martelaere in Deurne en het Administratief Centrum Oudaan in Antwerpen. In deze periode zag Jul De Roover al snel de tekortkomingen van de CIAM-doctrine in, en besepte hij de onmogelijkheid van de internationale stijl gebaseerd op een ongebreideld vertrouwen in techniek en wetenschap. De ontdekking van de Scandinavische architectuur bleek een revelatie voor de twijfelende De Roover, zoals voor zovele van zijn generatiegenoten. Hij werd geboeid door

het talent van met name Arne Jacobsen en Alvar Aalto, om de verworvenheden en de denkwijze van de modernisten te vertalen met een eigen vocabularium, en de persoonlijkheid van volk, land, klimaat en woonbehoeften erin te verwerken. Via de vakliteratuur en ettelijke studiereizen maakte De Roover op directe wijze kennis met de architectuur uit het Hoge Noorden. Hij bewonderde het vermogen om met eenvoudige, natuurlijke, streekeigen materialen, hout in het bijzonder, een intimistische architectuur op mensenmaat te scheppen. In de ontwerpen van Aalto, die hij in Finland persoonlijk zou ontmoeten, werd De Roover bekoord door de gevoeligheid voor mens en natuur, en de harmonie tussen de artificiële elementen van het huis en de natuurlijke groei van het omliggende landschap. In Woning De Roover Van Coillie vinden de architectuurvisie, ontwerpprincipes en invloeden uit de vroege loopbaan van Jul De Roover een integrale toepassing. De woning en de omringende tuin, waarvan het spontane, organisch gegroeide karakter primeert op gekunsteldheid, zijn als eenheid ontworpen. De architectuur die een evenwicht nastreeft tussen materiële en psychologische dienstbaarheid, getuigt van een menselijke schaal. De woning onderscheidt zich door een elementaire volume-opbouw die elke vorm van opzichtigheid ontbeert; de gevelopstanden vormen de vertaling van de functionele ruimte-indeling. De vormgeving ontleent een streekeigen karakter aan de aandacht voor materiaal en textuur. De rationele planopbouw wordt bepaald door de oriëntatie en de noden van een kroostrijk gezin, en ontsluit de woning voor zonlicht en de omringende natuur. Het sobere, eigentijdse interieur wordt ruimtelijk gestructureerd door discrete materiaal-, kleur- en textuurcontrasten, als flagstone, zichtmetselwerk, beukenhout en als kleurvlakken opgevatte vensterluiken, deuren en inbouwkasten,

BESLUIT:

Artikel 1. Met toepassing van artikel 6.1.1 tot en met artikel 6.1.11 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en artikel 6.2.1 van het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014 worden de volgende onroerende goederen voorlopig beschermd als monument:

Woning De Roover-Van Coillie met tuin, Rozenlaan 11, Schilde ('s Gravenwezel), bekend ten kadaster Schilde, 3de afdeling, sectie C perceelnummer 327/A2.

De voorlopig beschermde onroerende goederen zijn aangeduid op het plan dat als bijlage bij dit besluit wordt gevoegd.

De fotoregistratie van de fysieke toestand van de voorlopig beschermde goederen wordt als bijlage bij dit besluit gevoegd.

Art. 2. §1. Het monument heeft architecturale waarde.

§2. De erfgoedelementen en de erfgoedkenmerken van het monument zijn:

Exterieur en tuin

Woning De Roover-Van Coillie is ingeplant te midden van een ruime beboomde tuin, op 15 m van de rooilijn en op 5 m van de oostelijke perceelgrens. De voortuin is van de straat gescheiden door een afwateringsgracht, met onderkokerde en door bakstenen muurtjes afgebakende toegangen tot het verharde tuinpad en de oprit van de garage. De aanleg omvat een grasveld afgeboord met bodembedekkers, varens, rododendrons, enkele snoeivormen en willekeurig ingeplante of spontaan uitgeschoten loofbomen, in hoofdzaak berken. De verharding bestaat uit een terras uit flagstone ter hoogte van de inkomdeur, dat in westelijke richting om de woning heenloopt, overgaat in de garage-oprit en vervolgens in het zonneterras aan de tuingevel. De achtertuin biedt een gelijkaardige aanblik met een gazon, borders van bodembedekkers, enkele vrijstaande bloeiende heesters, en willekeurig ingeplante of spontaan uitgeschoten loofbomen. De Swaenbeek die de zuidelijke perceelgrens vormt, wordt achteraan in de tuin afgeschermd door een rij oude eiken. Van deze rij die

doorloopt over de aangrenzende percelen, zijn hier nog drie van de oorspronkelijk vermoedelijk zes exemplaren bewaard.

De woning wordt gekenmerkt door een sobere volume-opbouw en materiaalgebruik, met contrasten in kleur, textuur en reliëf. De vormgeving beantwoordt aan de sterke invloed die de eigentijdse Scandinavische landhuisbouw in de loop van de jaren 1950 en 1960 op onze architectuur uitoefende. Zonder in traditionalisme te vervallen, wordt het modernisme van deze landhuizen verzacht door elementaire referenties naar de regionalistische of vernaculaire bouwpraktijk. Typische kenmerken zijn het langgerekte volume, de herintroductie van het zadeldak, het gebruik van witgeschilderd baksteenmetselwerk met een zichtbare textuur in combinatie met houten betimmering.

Het gebouw is opgetrokken op een rechthoekige plattegrond, en omvat een centraal hoofdvolume van twee bouwlagen, en twee flankerende zijvleugels van slechts één bouwlaag. Hoofdvolume en zijvleugels zijn afgedekt met overstekende zadeldaken zonder aandaak, waarvan de hellingsgraad beantwoordt aan de geldende bouwvoorschriften voor deze verkaveling. Het hoofdvolume wordt gemarkeerd door overstekende kopgevels, ter hoogte van de nok symmetrisch bekroond door schoorstenen, waarvan één met behoud van de gebogen dekplaat uit smeedijzer. De gevels hebben een parement uit baksteenmetselwerk in halfsteens verband, met als plint een licht inspringende rollaag geaccentueerd door een zwarte beschildering. De gevelvelden zijn gedeeltelijk bekleed met een betimmering uit kambalateak, geplaatst in verticale latten. In de straatgevel loopt deze betimmering volgens een verticale sectie van plint tot dakoverstek door over driekwart van het gevelvlak van het hoofdvolume. In de tuingevel bestrijkt de betimmering volgens een horizontale sectie de volledige breedte van de bovenverdieping van het hoofdvolume. In de kopgevels van de zijvleugels beperkt de betimmering zich aan de westzijde volgens een horizontale sectie tot de geveltop, daar waar de betimmering aan de oostzijde volgens een verticale sectie twee derden van het gevelvlak bedekt. Oorspronkelijk had de geoliede kambalateak zijn natuurlijke, lichte houtkleur; de huidige donkere tint door het gebruik van 'black varnish' dateert van later. Een discreet verschil in reliëf tussen de gemetselde en de met hout beklede gevelvlakken, versterkt het materiaal- en kleurcontrast. De dakbedekking bestaat uit donkerrode pannen. Onderaan zijn de dakoverstekken afgewerkt met een witgelakte houten betimmering. De gevelordonnantie vertaalt de functionele ruimte-indeling van het interieur, met een veeleer gesloten karakter voor de noordelijke straatgevel en de kopgevels, en een open karakter voor de tuingevel. Een opvallend kenmerk van de straatgevel is het driedelige raster van vierkante venstertjes, dat over twee niveaus de inkom- en traphal verlicht. De begane grond van de tuingevel is opengewerkt door de terraspui en het brede venster van de woonkamer, daar waar een register van zes haast vierkante vensters volgens een regelmatig ritme de bovenverdieping doorbreekt. Als type schrijnwerk zijn houten blok- of kozijnramen toegepast, met een vast, licht overstekend frame ingemetseld tijdens de bouw. Boven de gelijkvloerse ramen aan tuinzijde bevinden zich rolluikkasten. De huidige kleurstelling is lichtgrijs of wit voor het frame en de vaste raamkaders, en donkerblauw van de deuren en opendraaiende raamvleugels. De inkomdeur is een gesloten, houten paneeldeur met een kogelvormige metalen handgreep.

Plattegrond

De oorspronkelijk T-vormige plattegrond van de woning De Roover-Van Coillie beantwoordt aan een compact, functionalistisch principe van ruimte-indeling. Kenmerken zijn een open planconcept, een heldere circulatie vanuit een centraal punt, en een compartimentering en schakeling van de functionele zones. Langgerekt en ingeplant in de breedte van het perceel, wordt de indeling bepaald door de oriëntatie. De noordzijde gericht naar de straat groepeerde de circulatiezone, de dienstlokalen en bergruimten. Aan de zuidzijde gericht op de tuin bevinden zich de woonkamer annex keuken en de slaapvertrekken.

De ruime inkom- en traphal die doorloopt tot de dakverdieping, kreeg als circulatiezone een centrale inplanting aan de noordzijde van de woning. Deze wordt op de begane grond geflankeerd door een kantoor aan de westzijde, en een vestiaire met toilet aan de oostzijde.

De woonkamer met haardhoek neemt over de volledige breedte van de inkom- en traphal en het kantoor de zuidzijde van de begane grond in, palend aan het terras.

Interieur

Het interieur van Woning De Roover-Van Coillie is over het algemeen gaaf bewaard interieur, met als hoofdkenmerk door een compacte indeling en een sobere aankleding zonder uiterlijk vertoon.

De inkom- en traphal is een rechthoekige ruimte van 6,15 m bij 2,95 m, waarvan de flagstonevloer de voortzetting vormt van het terras vóór de inkomdeur. De ruimte wordt bepaald door de open trap die aanleunt tegen de zuidwand, welke is uitgevoerd in beschilderd zichtmetselwerk. De trapconstructie omvat twee parallel gesuperposeerde steektrappen uit beukenhout, met een eenvoudige leuning van ijzeren spijlen waarop een kunststof handgreep. Deze laatste loopt op de begane grond door als trappaal, gestut door een ijzeren zijsteun. Op de zuidwand in witgeschilderd zichtmetselwerk na, zijn de wanden bepleisterd en eveneens wit geschilderd, met uitzondering van de grijs geschilderde oostwand. Kleurrijke details vormen de geel gelakte deuren naar woonkamer en slaapkamers, en de parallel met vloer en plafond opgeklapte vensterluiken in contrasterende tinten groen, grijs en geel. Op de verdieping is de traphal uitgerust met een rij halfhoge wandkasten met geel gelakte deuren, geplaatst tegen de noordwand onder de vensters.

De woonkamer is een rechthoekige ruimte van 8,90 m bij 4,25 m, die oorspronkelijk door een metalen wandrek werd opgedeeld in de eetkamer en de zithoek met open haard. De flagstonevloer in een gedeelte van de zithoek vormt de voortzetting van het zonneterras aan de tuinzijde. Verder is de vloer van de woonkamer bekleed met lichtgrijs gevlamde Floorflex, asbesthoudende kunststoftegels aangetast door slijtage. De westwand met een eenvoudig gemetselde open haard is in beschilderde zichtbaksteen uitgevoerd. De overige wanden zijn bepleisterd en wit geschilderd.

Het kantoor vormt een klein, nagenoeg vierkant vertrek met bepleisterde en witgeschilderde wanden en een Floorflex-vloer. De ruimte wordt bepaald door het ingebouwde, witgelakte wandmeubel uit multiplex, met boekenrekken, een uitklapbaar schrijfbord en gesloten kasten, waarvan de deuren het oorspronkelijke kleurpatroon vertonen in twee tinten grijs en geel.

Art. 3. Voor het beschermde monument gelden de volgende beheersdoelstellingen:

- 1° de algemene doelstelling van de bescherming is het behoud van de erfgoedkenmerken en -elementen die de basis vormen voor de erfgoedwaarden;
- 2° de woning en de omringende tuin vormen een herkenbaar en onlosmakelijk geheel. Elke beheersdaad moet de beschermde erfgoedwaarden, erfgoedkenmerken en -elementen respecteren en ondersteunen. Dit vereist een geïntegreerde en duurzame aanpak waarbij de impact op het geheel wordt afgewogen en waarbij de draagkracht niet wordt overschreden. Bewaren gaat daarbij voor op vernieuwen. Dit veronderstelt vakkundig onderhoud en conserverende ingrepen;
- 3° met betrekking tot het exterieur beoogt de bescherming het behoud van de buitenarchitectuur qua schaal en volumewerking waarbij de architecturale eigenheid van het Scandinavisch geïnspireerde, naoorlogse modernisme, zijnde witgeschilderde baksteenopstanden op een zwart geschilderde plint met betimmering in kambalateak onder een pannendak, dient gerespecteerd te worden en herkenbaar te blijven. Beeldbepalend voor de gaafheid van de buitenarchitectuur is het behoud van de houten blok- of kozijnramen en de inkomdeur in een contrasterende kleurstelling, inclusief de verdeling. Indien herschilderen noodzakelijk is, is het aangewezen de historische kleurstellingen op basis van materieel-technisch onderzoek te hernemen. Indien behoud en herstel niet meer mogelijk is, dient het schrijnwerk vervangen te worden door dezelfde of een duurzamere houtsoort, volgens dezelfde historische constructie- en bouwprincipes en voorzien van een beschildering, voor zover dit wetenschappelijk onderbouwd kan worden. Hierbij kan rekening gehouden worden met geldende comforteisen en duurzaamheidseisen. Herstel van de oostelijke schoorsteen in zijn

oorspronkelijke vorm met smeedijzeren dekplaat verdient aanbeveling. De westelijke aanbouw uit 1978 maakt geen deel uit van de te behouden erfgoedelementen. Herstelling van de oorspronkelijk toestand van het zonneterras verdient aanbeveling. Vervangende nieuwbouw mag het bestaande volume niet overschrijden;

- 4° een bescherming van het interieur veronderstelt het behoud van de planindeling en de sobere interieurafwerking van de inkom- en traphal, de woonkamer en het kantoor op de gelijkvloerse verdieping en de traphal op de eerste verdieping, inclusief de flagstone vloerbekleding, de wanden en schoorsteen in zichtmetselwerk, de houten binnendeuren, vensterluiken en inbouw- of wandkasten met hun contrasterende beschildering, de beuken trappen met ijzeren leuning. In deze context is het aangewezen de authenticiteit van deze vertrekken te versterken of te herstellen. Indien herschilderen van de binnendeuren, de vensterluiken en de inbouw- en wandkasten noodzakelijk is, is het aangewezen de historische kleurstellingen op basis van materieel-technisch onderzoek te hernemen. Het verdient aanbeveling de reversibele constructie die in 1978 in het trappenhuis is aangebracht om de wooneenheden op de gelijkvloerse en eerste verdieping te scheiden, opnieuw te verwijderen. Indien vervanging van de asbesthoudende Floorflex-vloeren noodzakelijk is, is het aangewezen een gelijkaardig materiaal van dezelfde tint te gebruiken;
- 5° de bescherming van de tuin veronderstelt het behoud van het globale, informele en beboste karakter van de aanleg, met een variatie aan loofbomen en heesters rond de gazons, het behoud van de flagstone verhardingen, de bakstenen muurtjes die de toegangen markeren en het behoud van de nog resterende oude eiken die de oever van de Swaenebeek markeren.

Art. 4. De zakelijkrechthouder en de gebruiker van het beschermde monument zijn verplicht de instandhouding en het onderhoud ervan te verzekeren door:

- 1° het goed als een goede huisvader te beheren en de nodige voorzorgsmaatregelen te nemen tegen schade ten gevolge van brand, blikseminslag, diefstal, vandalisme, wind of water;
- 2° de toestand van het goed regelmatig te controleren;
- 3° regulier onderhoud uit te oefenen;
- 4° onmiddellijk passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen te nemen in geval van nood.

Art. 5.1. §1 Voor de volgende handelingen aan het beschermde monument moet een toelating worden aangevraagd:

- 1° het plaatsen, slopen, verbouwen of heropbouwen van een constructie;
- 2° het verwijderen, vervangen, wijzigen of verstevigen van constructieve elementen;
- 3° het verwijderen, vervangen of wijzigen van historische materialen en het toepassen van behandelingen met als doel de historische materialen te reinigen, te herstellen, te verduurzamen of te beschermen tegen verweer en aantasting;
- 4° het uitvoeren van de volgende werken aan het dak en de buitenmuren van constructies:
 - a) het verwijderen, vervangen of wijzigingen van het dakvolume, de dakbedekking, de dakconstructie en gootconstructies;
 - b) het verwijderen van voegen en het hervoegen;
 - c) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van de kleur, textuur of samenstelling van de afwerkingslagen;
 - d) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van buitenschrijnwerken, deuren, ramen, oculi, poorten, inclusief de beglazing, beslag, hang- en sluitwerk;
 - e) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van aard- en nagelvaste elementen, smeedijzer en beeldhouwwerk, inclusief nieuwe toevoegingen;
 - f) het aanbrengen, vervangen of wijzigen van opschriften, publiciteitsinrichtingen of uithangborden, met uitzondering van verkiezingspubliciteit en met uitzondering van publiciteitsinrichtingen, waarbij wordt bekend gemaakt dat het goed te koop of te huur is, op voorwaarde dat de totale maximale oppervlakte niet meer bedraagt dan 4 m²;
- 5° graafwerken in functie van het bouwen, verbouwen of heropbouwen van constructies;

- 6° het uitvoeren van de volgende omgevingswerken:
- a) het plaatsen of wijzigen van boven- en ondergrondse nutsvoorzieningen en leidingen;
 - b) het plaatsen of wijzigen van afsluitingen;
 - c) het aanleggen of wijzigen van verharding of het uitbreiden van bestaande verhardingen;
 - d) het structureel en fundamenteel wijzigen van de aanleg van de tuin;
- 7° het wijzigen van het microreliëf.

§2. Voor de volgende handelingen aan het interieur en voor zover impact op de erfgoedelementen en -kenmerken opgesomd in artikel 2 van het beschermd monument moet een toelating worden aangevraagd:

- 1° het uitvoeren van destructief materiaaltechnisch onderzoek;
- 2° het uitvoeren van structurele werken en het toevoegen van nieuwe structuren;
- 3° het uitvoeren van werken die het uitzicht of de indeling van het interieur wijzigen;
- 4° het verwijderen, vervangen of wijzigen van historische materialen en het toepassen van behandelingen met als doel de historische materialen te reinigen, te herstellen, te verduurzamen of te beschermen tegen verweer en aantasting;
- 5° het verwijderen, vervangen of wijzigen van plafonds, gewelven, vloeren, trappen, stucwerk, wand- en plafondschilderingen, wandbekledingen, binnenschrijnwerk, inclusief de beglazing, lambriserings, beslag, hang- en sluitwerk, en van de waardevolle interieurdecoratie;
- 6° het bepleisteren van niet-bepleisterde elementen of het bepleisteren met een andere samenstelling of textuur, alsook het ontleisteren van bepleisterde elementen;
- 7° het beschilderen van ongeschilderde elementen of het schilderen in andere kleuren of kleurschakeringen of met een andere verfsoort dan de aanwezige;
- 8° het plaatsen of vernieuwen van technische voorzieningen, zoals verwarming, klimaatregeling, elektrische installatie, geluidsinstallatie, sanitair, liften en beveiligingsinstallaties, met uitzondering van die installaties waarvoor geen destructieve ingrepen moeten gebeuren en/of die geen storende visuele impact hebben op de waardevolle interieurs (inkom- en traphal, woonkamer, kantoor).

Art. 5.2. Er is geen toelating vereist voor het onmiddellijk nemen van passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen in geval van nood, noch voor de uitvoering van regulier onderhoud.

Brussel, 14 MAART 2017

De Vlaamse minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed,

Geert BOURGEOIS